

Bernar G. B. S. Beckett's characters

In the article a type of personages typical of plays and novels by Samuel Beckett is examined. Samuel Beckett's characters are analyzed referring to main ideas of philosophy of existentialism. Samuel Beckett's plays are based on Cartesian dualism, mutual connection of subject and object. Samuel Beckett's characters are subjective thinking substances surrounded by mechanical material nature. The author uses dramatic symbols in all his works to express the barriers and the walls between the worlds "in" and "out" as to demonstrate their incompatibility. Samuel Beckett's personage is a typical Sisyphusean hero whose problem lies in absurdity in a bilateral relationship between the human being and the world he lives in. Absurdity does not reside in the world itself, or in a human being, but in a tension which is produced by their mutual indifference. On the example of works it is investigated that the author uses mainly male characters with physical or mental disabilities, pessimistic outlook on life, having conflict with the surrounding world and being alienated, isolated. A Beckettian hero is always a storyteller. The characters of Samuel Beckett's plays and novels always unfold within the context a quest which assumes the shape of journeying. Often characters try to find and understand the remote past, the underworld of the dead or comprehend their "self".

Key words: Drama of the Absurd, character, pessimism, conflict, storyteller.

Стаття надійшла до редакції 17.01.2014 р.

Прийнято до друку 28.03.2014 р.

Рецензент – д. філол. н., проф. Дудок Р. І.

УДК 821.111 – 3.09 + 929 Орвелл

Д. В. Демідов

**ДО ПРОБЛЕМИ ХУДОЖНЬОЇ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ
ТОТАЛІТАРИЗМУ В АНГЛІЙСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ
(на прикладі роману Джорджа Орвелла „1984”)**

Вагоме місце в літературознавчому дискурсі займає проблема авторської інтерпретації дійсності. Тому очевидною постає необхідність аналізу твору саме в цьому аспекті.

Особливе місце серед тематично споріднених творів світової літератури займає роман Орвелла „1984”. За жанром цей роман є антиутопією. У словнику літературознавчих термінів подається така дефініція: „Антиутопія – зображення у художній літературі небезпечних наслідків, пов’язаних з експериментуванням над людством задля його „поліпшення”, певних, часто припадних соціальних ідеалів. Антиутопія може трактуватись і як заперечення утопічних проєктів,

якими захоплювалися Т.Мор, Ф.Бекон, Т.Кампанелла, К.Маркс, В.Ленін та ін.” [1, с. 48].

Серед дослідників роману Джорджа Орвелла „1984” можемо назвати таких вітчизняних – С. Кононенко, В. Гладишев, В. Скуратовський, В. Недошивин, А. Зверев та зарубіжних науковців – J. Symons, P. Davison та ін.

Метою нашої статті є спроба дослідження художньої інтерпретації Орвеллом проблеми тоталітаризму.

У світовій літературі відомі також романи антиутопії: „Іруон” С. Батлера, „Машина часу” Г. Уеллса, „Легша абетки” Р. Кіплінга, „Спогади про майбутнє” Р. Нокса, „К.У.К.” К. Чапека та ін. Особливої актуальності антиутопії набувають після утвердження тоталітарних режимів: „1984” Дж. Орвелла, „Коли цілунки довелось обірвати” К. Фіцгіббона, „Невситиме насіння”, „1985” Е. Бьорджесса та ін. В українській літературі осібно постає роман В. Винниченка „Сонячна машина”.

Варто водночас зауважити, що хоча жанрова приналежність роману традиційно визначається як антиутопія, „1984” – не є фантазією, бо спирається на історичний досвід автора, який „бачив жах світової війни, пандемії масового терору, масової зненависті, чув гучномовці, що розносили по світу отруйне сім’я цього терору і цієї зненависті. Він був свідком зародження, розвитку і дії фашизму і сталінізму” [2, с. 28].

А. Зверев визначає, що „Оруэлл нашел свою метафору современного состояния мира – военный парад: ряды касок, по струнке вытянутый носок сапога, который вот сейчас опустится на человеческое лицо, чтобы раздавить его. Восемь лет спустя метафора станет ключевой в романе „1984” [3, р. 17].

І справді, назва є певним кодом до розуміння роману. Заголовок, який викликає й зараз дуже різноманітні відгуки, було знайдено Орвеллом випадково. Рукопис, закінчений восени 1948 року, залишився безіменним – ні підійшов жоден з варіантів назви. На останній сторінці стояла дата, коли Орвелл закінчив авторську правку. Він переставив у цій даті дві останні цифри, що набуло не лише пророчого змісту, але й наповнило роман, певним чином, сакральністю.

Роман композиційно складається з трьох частин, у кожній із яких є розділи, та додатку: „The Principles of Newspeak”. Архітектонічна форма – подієво-ретроспективна, що допомагає авторові синтезувати, узагальнити й, насамкінець, розкрити сутність проблеми тоталітаризму в цілому.

Сюжет роману розкриває перед нами світ, поділений поміж кількома наддержавами – імперіями, які ведуть нескінчені війни, де панує „Внутрішня партія”, озброєна вченням анґсоцу.

Урядовий апарат зосереджується в чотирьох міністерствах: The Ministry of Truth, яке відає інформацією, видовищами, освітою і мистецтвом; The Ministry of Peace, що відає веденням війни; The

Ministry of Love, яке підтримує закон і порядок; The Ministry of Plenty – Міністерство Рієптіу, що відповідає за економіку. Цей складний механізм створено з однією метою – контролювати всі сфери суспільного життя: „On each landing, opposite the lift shaft, the poster with the enormous face gazed from the wall. It was one of those pictures which are so contrived that the eyes follow you about when you move. BIG BROTHER IS WATCHING YOU, the caption beneath it ran” [4, с. 3].

Головний персонаж Вінстон Сміт постає в Орвелла людиною з роздвоєною свідомістю, що виражається бінарною опозицією: „людина” – „гвинтик великої машини державного апарату”. Розпочатий ним щоденник, бунт проти партії в душі героя є ідентифікатором здатності мислити, відчувати. Вінстон ще пам’ятає минуле й ще може аналізувати та зіставляти факти. Він шукає правду, шукає в минулому – але воно сфальсифіковано владою, шукає в сучасності – але її немає, її роблять не люди, а гнітючий механізм держави. Автор використовує прийом антиципації, розкриваючи через внутрішній монолог героя, уведений в архітектоніку твору, роздвоєність іпостасей героя: „they’ll shoot me I don’t care they’ll shoot me in the back of the neck I don’t care down with big brother they always shoot you in the back of the neck I don’t care down with big brother [4, с. 21].

Разом зі своєю коханою Джулією він марно прагне знайти якусь безпечну нішу в цій структурі й закономірно потрапляє в пастку витонченої політичної провокації, а потім і в 101 кімнату.

Кульмінацією в романі – є зрада Вінстоном свого кохання. Як розв’язка представлена деградація особистості Сміта, перетворення його на машину: „Two gin-scented tears trickled down the sides of his nose. But it was all right, everything was all right, the struggle was finished. He had won the victory over himself. He loved Big Brother [4, с. 311].

У романі є позасюжетні елементи, зокрема, екскурси в минуле (сни Вінетона внутрішні монологи, про матір, дитинство, візії, внутрішні монологи), що є складовою частиною розкриття проблеми тоталітаризму: „Winston was dreamed of his mother. He must, he thought, have been ten or eleven years old when his mother had disappeared. She was a tall, Staty-esque, rather silent woman with slow movements and magnificent fair hair. His father he remembered more vaguely as dark and thin, dressed always in neat dark clothes (Winston remembered especially the very thin soles of his father’s shoes) and wearing spectacles. The two of them must evidently have been swallowed up in one of the first great purges of the ‘fifties” [4, с. 31].

Присутні також описи, що допомагають повною мірою розкрити сутність тоталітарного суспільства: „The Party told you to reject the evidence of your eyes and ears. It was their final, most essential command. His heart sank as he thought of the enormous power arrayed against him, the ease with which and Party intellectual would overthrow him in debate, the

subtle arguments which he would not able to understand, much less answer” [4, с. 84].

У романі є яскраві, емоційно виразні сцени, образні описи, є справжнє драматургічне напруження, однак головне – пафос викриття й заперечення антилюдяного устрою, пафос, що часто виливається у відверту публіцистичність.

Матеріал дійсності, проєктований у недалеке майбутнє в гіперболізованій та гротескній формі, настільки актуальній, що зсередини руйнує літературність, змушує автора звертатися до відкритої політичної публіцистики.

Для того, щоб розкрити суть тоталітарної системи, письменник використовує відповідну лексику: “doublethink” [4, с. 9] – „двомислення”, “vaporize” [4, с. 21] – „розпорошити”, “Big Brother [4, с. 20] – „Великий Брат”, “unperson” [4, с. 48] – „неособа”, “newspeak” [4, с. 312] – „новомова”, “ingsoc” [4, с. 312] – „ангсоц”, “sexcrime” [4, с. 319] – „злосекс”, “thoughtcrime” [4, с. 244] – „мислезлочин”.

Введення в текст лозунгів підтверджує думку автора про крайню жорстокість тоталітарного режиму: “WAR IS PEACE. FREEDOM IS SLAVERY. IGNORANCE IS STRENGTH” [4, с. 6].

Тоталітаризм, зображений у романі, нівелює поняття „дружби”, „кохання”, „свободи”, „сім’ї”, „родинних відносин” тощо: “When you make love you’re using up energy; and afterwards you feel happy and don’t give a damn for anything. They can’t bear you to feel like that. They want you to be bursting with energy all the time. All this marching up and down and cheering and waving flags is simply sex gone sour. If you’re happy inside yourself, why should you get excited about Big Brother and the Three-Year Plans and the Two Minutes Hate and all the rest of their bloody rot [4, с. 139].

Ця нівеляція сягає свого апогею: „In the old days, he thought, a man looked at girl’s body and saw that it was desirable, and that was the end of the story. But you could not have pure love or pure lust nowadays. No emotion was pure, because everything was mixed up with fear and hatred. Their embrace had been a battle, the clima[a victory. It was a blow struck against the Party. It was a political act” [4, с. 133].

Отже роман Орвелла „1984” – це розвінчання засобами художнього слова поширеної у ХХ столітті соціально-політичної утопії про земний рай, створений за планом і наказом мудрого вождя чи фюрера й керованої ним партії. Як відзначає J. Symons: “The intensity with which Orwell felt all this gives the book its terrible grandeur. So far from being ballsed up because he was so ill, it would be nearer the mark to say that the awful vision of a possible future could only have been written by a sick man” [5, с. 22]. Роман вписується в традицію світової сатири й в традицію роману-перестороги і, звичайно ж, роману-антиутопії, з яким його зв’язують певний структурні й формальні прийоми, система образів тощо. Але, як довів час, твір Джорджа Орвелла виявився

ширшим, за вузькі жанрові ознаки, глибшим і значнішим, ніж здавалося багатьом його критикам: “Trivial symbols, yet through them George Orwell became an artist. An artist who was still a social critic: through the nightmare fantasies of Nineteen Eighty-Four we see always the outlines of our own real world [5, с. 23].

Список використаної літератури

1. Літературознавчий словник-довідник / [уклад. Р. Т. Гром'як, Ю. І. Ковалів, В. І. Теремко та ін. – К. : Академія, 2007. – 752 с.
2. Кононенко С. І. „Думкозлочинець” із „101 кімнати” : Матеріали до вивчення роману Д.Оруелла „1984”. 11 кл. / С. І. Кононенко // Зарубіжна література в навч. закл. – 1998. – №1. – С. 27 – 29. **3. Зверев А. О** Старшем Брате и чреве кита: набросок к портрету Оруелла. – [в кн. Джордж Оруэлл „1984” и эссе разных лет: [пер. с англ.] / А. Зверев. – М. : Прогресс, 1989. – С. 5 – 21. **4. Orwell G.** Nineteen Eighty-Four. / G. Orwell. – London : Secker & Warburg, 1992 – 277 с. **5. Symons J.** Introduction to Orwell's. Nineteen Eighty-Four. / J. Symons. – London : Secker & Warburg, 1992 – P. 3 – 9.

Демідов Д. В. До проблеми художньої інтерпретації тоталітаризму в англійській літературі (на прикладі роману Джорджа Орвелла „1984”)

Статтю присвячено проблемі інтерпретації тоталітаризму в одному з найвідоміших романів Джорджа Орвелла „1984”.

Особливістю роману є те, що вирізнило її з-поміж безлічі інших антиутопій та здобуло роману всесвітню славу, – це специфічний мовний інструментарій, набір влучних неологізмів, які письменник втілює у новомові, штучній „ідеологічно правильній” мові, яка базується на англійській. На кожен характерний аспект життя, або, в загальному випадку та при переносі на реальний світ, в тоталітарній державі, є слово в новомові. А враховуючи, що ці слова не вигадані з нуля, а зазвичай складаються з двох основ існуючих слів, тобто самі по собі дають деяку оцінку вміщуваному поняттю, то основи ідеології Орвелла викладені у вигляді словника.

Та роман не здобув би своєї популярності тільки за рахунок політично-лінгвістичної вправності автора. Дж. Орвелл ще й неабиякий художник слова і з неймовірною майстерністю передав атмосферу жаху звичайної людини перед тоталітарним режимом, страх втратити останню свободу – свободу думки. Більше того, на цьому тлі він змалював історію кохання, ніжність та пристрасть якої змушує нас співчувати героям та бажати для них щасливого кінця. Автор статті зробив спробу виявити деякі аспекти проблем інтерпретації, формування специфічного соціального світу, модифікації таких явищ як любов, життя, дружба.

Ключові слова: інтерпретація, модифікація, тоталітаризм, соціальний світ, соціальні явища.

Демидов Д. В. К проблеме художественной интерпретации тоталитаризма в английской литературе (на примере романа Джорджа Оруэлла „1984”)

Статья посвящена проблеме интерпретации тоталитаризма в одном из самых известных романов Джорджа Оруэлла „1984”.

Особенностью романа является то, что выделило его среди множества других антиутопий и заработало роману всемирную славу, – это специфический языковой инструментарий, набор точных неологизмов, которые писатель воплотил в новом, искусственном, „идеологически правильном” языке, основанном на английском. Для каждого характерного аспекта жизни, или, для обычного случая и при переносе в реальный мир, в тоталитарном государстве, есть слово в новоязыке. А учитывая, что эти слова не выдуманные с нуля, а обычно состоят из двух основ существующих слов, то есть сами по себе дают некоторую оценку содержащемуся понятию, то основы идеологии Оруэлла изложены в виде специального словаря.

Но роман не получил бы своей популярности только за счет политически лингвистической ловкости автора. Дж. Оруэлл еще и незаурядный художник слова и с невероятным мастерством передал атмосферу ужаса обычного человека перед тоталитарным режимом, страх потерять последнюю свободу – свободу мысли. Более того, на этом фоне он описал историю любви, нежности и страсти которой заставляет нас сочувствовать героям и желать для них счастливого конца. Автор статьи сделал попытку выявить некоторые аспекты проблем интерпретации, формирования специфического социального мира, модификации таких явлений как любовь, жизнь, дружба.

Ключевые слова: интерпретация, модификация, тоталитаризм, социальный мир, социальные явления.

Demidov D. V. To the problem of artistic interpretation of totalitarianism in the English literature (on the basis of George Orwell’s novel “1984”)

The article is devoted to George Orwell’s interpretation of totalitarianism in one of his famous novels “Nineteen Eighty-Four”.

The specific feature of the novel that distinguished it among many other dystopia novels and earned a worldwide fame is a specific language tools, a set of precise neologisms that the writer embodied in the new, artificial, “ideologically correct” language based on the English one. For each characteristic aspect of life, or for the ordinary case and during transfer to the real world, there is a word in the newspeak in a totalitarian state. And considering that these words are not invented from scratch, but usually consist of two main existing words, that is, they give an estimate to a contained concept themselves, so the basis of Orwell’s ideology are set out in a special dictionary.

But the novel would not have received its popularity only because of politically linguistic dexterity of the author. G. Orwell is also an outstanding artist of the word and with an incredible skill described the atmosphere of an ordinary person horror during the totalitarian regime, the fear of losing the last freedom – the freedom of a thought. Moreover, on this background he described the history of love, tenderness and passion which makes us sympathize with the heroes and wish them a happy ending. The author has tried to display some points of the interpretation problems, the formation of specific social world, the modification of such phenomena as love, life, friendship.

Key words: interpretation, modification, totalitarizm, social world, social phenomena.

Стаття надійшла до редакції 13.01.2014 р.

Прийнято до друку 28.03.2014 р.

Рецензент – д. філол. н., проф. Дмитренко В. І.

УДК 811.111

С. Б. Моркотун

СИНТАКСИЧНІ СУГЕСТЕМИ В АНГЛОМОВНИХ МЕДІАТЕКСТАХ

Останнім часом для лінгвістики значний інтерес представляє така широка та багаторівнева сфера людської комунікації як засоби масової інформації. Він викликаний тим, що на сучасному етапі саме ЗМІ визначають напрямок розвитку мови, обумовлюють у ній зміни різного характеру. Крім того, актуальною виявляється проблема прихованого впливу ЗМІ на людину та суспільство. Її дослідження дасть змогу визначити ступінь ефективності вказаного впливу та можливість його контролю.

Лінгвістика довгий час говорила про дві основні функції мови: комунікативну – бути найважливішим засобом людського спілкування та когнітивну – бути безпосередньою діяльністю думки. Сугестивна функція залишалась на периферії комунікативної. Це є не досить коректно через те, що будь-яка комунікація здійснюється не стільки заради передачі інформації, скільки для того, щоб змусити реципієнта виконати волю адресанта під впливом інформації, втіленої у слові.

Медіатексти у даному аспекті є особливо цікавими, оскільки представляють свого роду активне середовище життя людини, тим паче на сучасному етапі розвитку інформаційних технологій. Питанням дослідження мови текстів масової інформації, їх структурними і жанровими особливостями, стильової приналежності присвячені роботи А. Белла, І. Р. Гальперіна, Т. Г. Добросклонської, В. І. Конькова,